

Teitl y Papur: Tasglu Gweinidogol ar gyfer Cymoedd De Cymru

DIBEN

1. Rhoi'r newyddion diweddaraf i Gyngor Partneriaeth Cymru ar waith y Tasglu Gweinidogol ar gyfer Cymoedd De Cymru.

CEFNDIR

2. Sefydlwyd y tasglu gan Lywodraeth Cymru ym mis Gorffennaf 2016 ar ôl etholiad Cynulliad Cenedlaethol Cymru a refferendwm yr UE. Fe'i cadeirir gan Alun Davies, Ysgrifennydd y Cabinet dros Lywodraeth Leol a Gwasanaethau Cyhoeddus. Mae Ken Skates AC, Ysgrifennydd y Cabinet dros yr Economi a Thrafnidiaeth; Julie James, Arweinydd y Tŷ a'r Prif Chwip; ac Eluned Morgan, Gweinidog y Gymraeg a Dysgu Gydol Oes; hefyd yn aelodau o'r tasglu.

Aelodau eraill y tasglu yw:

- Ann Beynon, cadeirydd Bwrdd Prifddinas-Ranbarth Caerdydd
  - Andrew Diplock, entrepreneur, cyngorydd busnes a Buddsoddwr Angel
  - Judith Evans, pennaeth Coleg y Cymoedd
  - Dr Chris Jones, Cadeirydd Dros Dro Addysg a Gwella Iechyd Cymru
  - Martin Mansfield, ysgrifennydd cyffredinol, TUC Cymru
  - Y Cyngh Andrew Morgan, arweinydd Cyngor Rhondda Cynon Taf
  - Yr Athro Brian Morgan, Prifysgol Caerdydd
  - Jocelyn Davies, cyn-Ddirprwy Weinidog Tai ac Adfywio Plaid Cymru
  - Fiona Jones, cyfarwyddwr gwasanaethau gwaith Cymru a thîm cyflogwr a phartneriaeth cenedlaethol, yr Adran Gwaith a Phensiynau
  - Gaynor Richards, cyfarwyddwr, Gwasanaeth Gwirfoddol Cyngor Castell-nedd Port Talbot
3. Sefydlwyd y tasglu i adeiladu ar gryfderau ac asedau cymunedau'r Cymoedd i ddatblygu dull newydd o fuddsoddi yn nyfodol ardaloedd mwyaf difreintiedig yn economaidd Cymoedd De Cymru, gan sicrhau bod pob unigolyn yn cael cyfle i gyflawni ei botensial. Diben y tasglu yw llunio a chyfeirio adnoddau Llywodraeth Cymru at ymdrin â'r problemau sy'n wynebu'r Cymoedd.
  4. Ar 20 Gorffennaf 2017 lanswyd Ein Cymoedd, Ein Dyfodol, y cynllun lefel uchel ar gyfer y Cymoedd. Amlinellodd y cynllun hwn dair blaenoriaeth: swyddi o ansawdd da a'r sgiliau cywir i'w cyflawni; gwasanaethau cyhoeddus a chymunedau lleol gwell. Datblygwyd y cynllun yn dilyn adborth gan bobl sy'n byw ac yn gweithio yn y Cymoedd. Nododd ystod o nodau a chamau gweithredu ym mhob un o'r tri maes â blaenoriaeth, gan gynnwys:

- cau'r bwllch cyflogaeth rhwng Cymoedd De Cymru a gweddill Cymru drwy ddod o hyd i waith i 7,000 yn fwy o bobl erbyn 2021 a chreu miloedd o swyddi newydd, teg, diogel a chynaliadwy;
  - lansio tri phrosiect braenaru i ystyried sut y gellir cydgyssylltu gwasanaethau a darpariaeth leol yn well yn Llanhilledd, Glynrhedynog a Glyn-nedd / Banwen;
  - ymchwilio i ddatblygu Parc Tirwedd y Cymoedd, sydd â'r potensial i helpu cymunedau lleol i ddefnyddio eu hadnoddau naturiol ac amgylcheddol at ddibenion twristiaeth, cynhyrchu ynni ac iechyd a lles.
5. Cyhoeddwyd cynllun cyflawni, sy'n cyd-fynd â'r cynllun Ein Cymoedd, Ein Dyfodol, ar 7 Tachwedd 2017. Ar y cyd â rhanddeiliaid allweddol, nodwyd y cam gweithredu yr oedd angen ei gymryd i gyflawni pob ymrwymiad. Nodir mwy na 60 o gamau yn y cynllun cyflawni hwn, ynghyd â'u canlyniadau disgwylidig, sut y cânt eu cyflawni a'r rhanddeiliaid sy'n gysylltiedig â hynny.
6. Nid cynllun ar gyfer y Cymoedd yw'r Cynllun hwn, ond cynllun gan y Cymoedd. Cafodd ei lunio a'i gyhoeddi o ganlyniad i drafodaethau a gafodd y tasglu â phobl o bob rhan o'r Cymoedd. Mae'r tasglu wedi neilltuo amser i wrando a gweithio gyda phobl o bob rhan o'r Cymoedd a bydd yn parhau i weithio yn y ffordd hon.
7. Cefnogir y tasglu gan Fwrdd Tasglu'r Cymoedd, sy'n cynnwys uwch swyddogion o bob un o adrannau'r Llywodraeth a chynrychiolwyr allanol o feysydd iechyd, addysg, tai a bargeinion dinesig. Ei nod yw:
- rhoi cyngor ac argymhellion clir, realistig, ar sail tystiolaeth i lywio gwaith y Tasglu Gweinidogol ar gyfer Cymoedd De Cymru er mwyn helpu i gyflawni'r uchelgais a'r weledigaeth a nodir yn "Ein Cymoedd, Ein Dyfodol";
  - arwain a chymryd cyfrifoldeb cyffredinol am gyflawni'r camau gweithredu allweddol a'r gweithgareddau a nodir yn "Ein Cymoedd, Ein Dyfodol" yn llwyddiannus.

TRAFODAETH

Cydweithredu ac ymgysylltu

8. Gan weithio gyda phobl sy'n byw ac yn gweithio yng Nghymoedd De Cymru, mae'r Tasglu Gweinidogol yn allweddol i lunio gwaith Llywodraeth Cymru, yn enwedig wrth newid a gosod polisi'r llywodraeth mewn perthynas â'r Cymoedd. Nid diben y tasglu yw sefydlu biwrocratiaethau newydd, na sefydlu mathau newydd o ddarpariaeth, ond yn hytrach dod â phobl at ei gilydd, gweithredu fel catalydd ar gyfer newid, gan chwilio am atebion i gwestiynau sydd wedi bod yn ein hwynebu ni ers sawl cenhedlaeth.
9. Er mwyn llwyddo, bydd y tasglu yn dod â holl adnoddau Llywodraeth Cymru a'i phartneriaid niferus ynghyd i gefnogi'r Cymoedd. Bydd angen i nifer eang o sefydliadau'r sector cyhoeddus (gan gynnwys Llywodraeth Cymru; awdurdodau lleol; y ddwy fargen ddinesig; y GIG; ysgolion a phrifysgolion), partneriaid y trydydd sector a busnesau preifat gydweithio i gyflawni'r camau gweithredu a

nodir yn "Ein Cymoedd, Ein Dyfodol". Wrth i waith ar y cynllun cyflawni fynd rhagddo, bydd ymgysylltu â'r cyhoedd a busnesau ledled y Cymoedd yn parhau. Mae'r ateb i lwyddiant y cynllun yn eu dwylo nhw; maent wedi llunio'r cynllun ac mae eu cefnogaeth barhaus yn hanfodol i gyflawni'r uchelgeisiau a nodir ynddo. Bydd y gwaith hwn yn ategu ac yn cyd-fynd â'r gwaith y mae Byrddau Gwasanaethau Cyhoeddus yn ymgymryd ag ef yn eu meysydd nhw.

Swyddi o ansawdd da a'r sgiliau i'w cyflawni

10. Mae'r cynllun yn nodi targed uchelgeisiol o helpu 7,000 o bobl ddi-waith neu economaidd anweithgar sy'n byw yn y Cymoedd i ddod o hyd i waith teg drwy greu miloedd o swyddi newydd, teg, diogel a chynaliadwy yn y Cymoedd erbyn 2021.
11. Fel rhan o'r gwaith o gyflawni'r targed ymestynnol hwn, nodwyd saith lleoliad ar gyfer canolfannau strategol ar draws Cymoedd De Cymru yn y cynllun cyflawni; Caerffili/Ystrad Mynach, Castell-nedd, Gogledd Pen-y-bont ar Ogwr, Glynebwy, Pontypridd/Trefforest, Merthyr Tudful a Chwibrân. Bydd y rhain yn ardaloedd lle bydd buddsoddiad cyhoeddus yn canolbwyntio ar greu cyfleoedd ar gyfer buddsoddiad yn y sector preifat a chreu swyddi newydd a chyfleoedd. Ers mis Tachwedd cynhaliwyd cyfres o seminarau yn yr ardaloedd hyn, gan weithio gydag Awdurdodau Lleol a rhanddeiliaid i nodi prosiectau y gellir eu hariannu a'u cyflawni ar y cam datblygu cyntaf ym mhob un o'r canolfannau strategol erbyn 2021. Cynhaliwyd y seminar olaf yng Nglynebwy ar 29 Ionawr 2018. Caiff cynigion prosiect eu hystyried a chyhoeddir rhaglen fuddsoddi wedi ei chostio'n gychwynnol ar gyfer pob un o'r canolfannau ym mis Ebrill 2018.
12. Drwy'r egni a'r buddsoddiad a gynllunnir ar gyfer mentrau newydd, megis Bargaen Ddinesig Prifddinas-ranbarth Caerdydd (sy'n cynnwys Metro De Cymru) a Bargaen Ddinesig Dinas Ranbarth Bae Abertawe, sy'n gyson â'n dull ehangach o weithio'n rhanbarthol, bydd cyfle i ddwyn ynghyd fusnesau sydd eisoes yn bodoli, llywodraeth leol, y trydydd sector, sefydliadau dinesig gan ddatblygu cynllun cydlynus i hyrwyddo'r rhanbarth ar gyfer buddsoddiad yn ogystal â chydgyssylltu buddsoddiad sydd eisoes ar gael mewn ffordd ddoethach.
13. Maes gweithredu arall o bwys yn "Ein Cymoedd, Ein Dyfodol" yw'r economi sylfaenol. Mae hon yn rhan wirioneddol bwysig o'r economi ar gyfer y Cymoedd a bydd creu a manteisio ar gyfleoedd newydd ar draws ystod o sectorau, gan gynnwys gofal plant, lle mae Llywodraeth Cymru wrthi'n datblygu cynnig mwyaf hael y DU ar gyfer rhieni sy'n gweithio sydd â phlant tair a phedair oed a gofal cymdeithasol, yn hollbwysig.
14. Mae pecyn pwrpasol, integredig o gymorth yn cael ei baratoi ar gyfer y busnesau hynny yn y Cymoedd sydd fwyaf tebygol o dyfu. Mae'n hanfodol sicrhau bod busnesau, cyflogwyr ac entrepreneuriaid yn ymwybodol o'r mathau gwahanol o gymorth sydd ar gael i'w helpu i greu swyddi newydd a hybu eu heconomi leol. Fel rhan o'r strategaeth datblygu economaidd newydd mae Llywodraeth Cymru wedi cyflwyno contract economaidd newydd. Bydd disgwyl i unrhyw fusnes neu

gyflogwr sy'n elwa mewn rhyw ffordd ar gefnogaeth gan Lywodraeth Cymru ymrwymo i'r agenda gwaith teg neu ei chefnogi.

Gwasanaethau cyhoeddus gwell

15. Drwy ein trafodaethau â chymunedau a rhanddeiliaid eraill, nodwyd bod rhai gwasanaethau cyhoeddus da ar gael yn y Cymoedd ond nad ydynt bob amser mor gydgyssylltiedig ag y gallent fod. Mae tri o uwch-swyddogion y Llywodraeth wedi cael eu penodi yn Swyddogion Braenaru'r Cymoedd ar gyfer tair cymuned - Llanhilledd, Glyn-nedd/Banwen a Glynrhedynog. Maent yn edrych ar y modd y gellir integreiddio gwasanaethau a darpariaeth leol yn well a nodi unrhyw rwystrau sy'n atal cymunedau rhag cyflawni eu potensial. Bydd y prosiectau braenaru hyn yn sbarduno newid o fewn Llywodraeth Cymru ac yn helpu i wella gwasanaethau lleol yn y tair cymuned.

16. Mae gwaith hefyd yn mynd rhagddo i ymchwilio i'r rhan y mae canolfannau cymunedol yn ei chwarae i ddarparu gwasanaethau cyhoeddus integredig. Mae gwaith mapio yn mynd rhagddo i bennu:

- ble mae'r canolfannau cymunedol yn awdurdodau lleol y Cymoedd;
- pa wasanaethau a gynigir ganddynt;
- a oes unrhyw fylchau wedi'u nodi;
- a oes cyfleoedd ar gyfer gwella.

Mae ymarfer tebyg wedi mapio'r holl gyfraniadau gan adrannau Llywodraeth Cymru a allai gefnogi canolfannau cymunedol.

17. Un o'r pwyntiau a godwyd dro ar ôl tro mewn cyfarfodydd ym mhob rhan o'r Cymoedd fu'r angen i bobl allu manteisio ar drafnidiaeth leol, fforddiadwy o ansawdd uchel. Yn ogystal â sicrhau bod cymunedau'r Cymoedd yn elwa ar Fetro De Cymru, mae'r tasglu yn cydnabod yr angen i weithio gyda darparwyr bysiau a rheilffyrdd er mwyn sicrhau bod gwasanaethau'n adlewyrchu'n well anghenion cymunedau lleol a hefyd ehangu rôl trafnidiaeth gymunedol a chysylltiadau â theithio llesol.

Fy nghymuned leol

18. Rhan sylfaenol o "Ein Cymoedd, Ein Dyfodol" yw ystyried datblygu Parc Tirwedd y Cymoedd, sydd a wnelo ag atgyfnerthu'r Cymoedd fel lle y mae pobl yn falch o'i alw yn gartref; rhywle y mae busnesau yn dewis buddsoddi a gweithredu ynddo; lle y caiff cymunedau eu grymuso ac maent yn dangos balchder yn eu hamgylchedd a lle mae'r amgylchedd a'i dreftadaeth ddiwydiannol ei hun yn rhan annatod o ffordd o fyw pobl.

19. Mae gwaith yn mynd rhagddo i ddarparu tîm cymorth i arwain datblygiad y parc tirwedd, a fydd yn gweithio gyda chymunedau i'w helpu i fanteisio i'r eithaf ar yr amgylchedd naturiol a'u helpu i oresgyn rhwystrau, megis mynediad at gyllid a mynediad i dir cyhoeddus.

20. Mae swyddogion o dîm y Polisi ar Adnoddau Naturiol wedi bod yn gweithio gyda grŵp cyflawni traws-sefydliadol sy'n gweithio ar ddisgrifiad manylach o'r modd y bydd y parc tirwedd yn gweithredu a'r canlyniadau bwriadedig. Caiff hyn ei brofi drwy ddiwyddiadau ymgysylltu ym mhob un o ardaloedd awdurdodau lleol y Cymoedd. Mae'r grŵp hwn hefyd yn cynnwys swyddogion o Dasglu'r Cymoedd, Croeso Cymru a Cyfoeth Naturiol Cymru yn ogystal ag Andrew Osborne o Gyngor Bwrdeistref Sirol Torfaen a David Llewellyn, Cyfarwyddwr, Blaengad Cyf.

CAM GWEITHREDU

21. Er mwyn deall sut mae cynnydd yn cael ei wneud yn ystod oes "Ein Cymoedd, Ein Dyfodol", caiff y cynnydd ei fonitro yn erbyn y dangosyddion llesiant cenedlaethol yng Nghymoedd De Cymru.
22. Gan na fydd y dangosyddion cenedlaethol bob amser yn caniatáu i ni fesur cynnydd yn y byrdymor, caiff adroddiad blynyddol ei gyhoeddi ar y cynnydd a wneir bob blwyddyn. Gwneir hyn yn erbyn y targedau allweddol yn y cynllun, megis y nod o sicrhau bod 7,000 o bobl sy'n ddi-waith neu'n economaidd anweithgar yn cael gwaith teg.
23. Caiff y cynllun cyflawni ei ddiweddarau bob blwyddyn wrth i gamau gweithredu gael eu cymryd ar y cyd â phobl sy'n byw yn y Cymoedd.
24. Bydd aelodau'r tasglu yn goruchwyllo ac yn herio cynnydd parhaus yr hyn a gaiff ei gyflawni yn erbyn y cynllun. Sefydlwyd gweithgorau i edrych ar feysydd penodol o'r cynllun a chaiff pob un ei arwain/cadeirio gan aelod o'r tasglu.
25. Yn ogystal â chael y tasglu i herio cynnydd yn barhaus, mae bwrdd y rhaglen yn atebol am oruchwyllo, monitro a herio'r cynnydd a wneir yn erbyn pob un o'r camau gweithredu yn y cynllun cyflawni.
26. Caiff cynllun ymgysylltu ei gyhoeddi yn y misoedd i ddod a fydd yn nodi sut y bydd y tasglu yn ymgysylltu â phobl mewn cymunedau yng Nghymoedd De Cymru ac yn eu grymuso er mwyn sicrhau bod y cynlluniau hyn yn diwallu anghenion pobl ac yn bodloni eu disgwyliadau.
27. Gwella ffyniant, trechu tlodi ac adfywio Cymoedd De Cymru yw cyfrifoldeb pob un o aelodau'r Cabinet a phob Gweinidog yng Nghymru. Mae dull gweithredu sy'n cydgysylltu pob rhan o'r Llywodraeth a chydweithredu â phartneriaid cyflawni yn hanfodol ar gyfer llwyddiant.

**Maureen Howell, Dirprwy Gyfarwyddwr, Cydraddoldeb a Ffyniant
Llywodraeth Cymru**

15 Ionawr 2018